

Osallistu ja vaikuta -toiminnan yhteenveto vuosilta 2015 – 2021



Sisällys

1.	Osallistu ja vaikuta -toiminta Imatralla vuodesta 2015.....	3
1.1.	Kuntalain uudistaminen osallisuustyön taustalla.....	3
1.2.	Osallisuustyön organisointi.....	4
1.2.1.	Osallistu ja vaikuta -työryhmä 2016 – 2017.....	4
1.3.	Osallistu ja vaikuta ohjelma 2016 - 2017.....	4
1.3.1.	Toiminnallista osallistumista	5
1.3.2.	Tieto-osallisuus otti harppauksia.....	5
1.3.3.	Suora osallisuus.....	5
2.	Vuodet 2017 - 2021.....	6
2.1.	Osallistu ja vaikuta -työryhmä 2017 – 2021.....	7
2.2.	Osallistu ja vaikuta -ohjelma 2018 - 2021	7
2.3.	Osallistu ja vaikuta -ohjelmaan 2018 - 2021 kirjattujen toimenpiteiden arviointi	7
2.3.1.	Sähköiset osallisuutta parantavat sovellukset ja eSport-yhteistyö.....	8
2.3.2.	Kaavoitus	8
2.3.3.	Katusuunnittelu.....	8
2.3.4.	Kestävän liikkumisen kehittäminen	8
2.3.5.	Kiinteistö- ja aluekunnossapidon asiakaspalautejärjestelmä	9
2.3.6.	Varhaiskasvatus.....	9
2.3.7.	Lapset ja nuoret.....	9
2.3.8.	Palveluverkon uudistaminen.....	9
2.3.9.	Kirjastot, museot ja Virta-opisto	10
2.3.10.	Kulttuuritalo Virta.....	11
2.3.11.	Liikuntapalvelut	11
2.3.12.	Nuorisopalvelut	12
2.3.13.	Vaikutusten arviointi päätöksenteossa	13
2.4.	Muita osallisuustoimenpiteitä valtuustokaudella 2017 - 2021	14
2.4.1.	Väliaikaisrahoitus yhdistyksille.....	14
2.4.2.	Kirjastoista kansanvallan areenoita -hanke	14
2.4.3.	Nuorille suunnattu 70 000 euron määräraha.....	14
3.	Osallistu ja vaikuta -palkinto.....	15
3.1.	Palkitut.....	15

1. Osallistu ja vaikuta -toiminta Imatralla vuodesta 2015

Nykyinen kuntalaki hyväksyttiin eduskunnassa vuonna 2015. Siinä kuntalaisten osallisuuteen kiinnitettiin aiempaa enemmän huomiota. Tämä aktivoi kunnat osallisuuteen pakosta, mutta aika on ollut muutenkin otollista osallisuuden ja uudenlaisen vuorovaikutuksen kehittymiselle kaupungin ja asukkaiden välille.

Menneitä vuosia leimaa sähköisten kyselytyökalujen ja sosiaalisen median arkipäiväistyminen. Niiden käyttö on osaltaan madaltanut hierarkioita ja tehnyt keskustelusta välittömämpää kuin aiemmin myös Imatralla. Kaupunki on halunnut päästä paremmin asukkaidensa pulssille.

Myös päätösten valmisteluun on tuotu osallisuutta lisääviä elementtejä. Vaikutusten arviointi otettiin aikaisempaa järjestelmällisemmin päätösten valmisteluun vuonna 2019. Toimintatavan jalkauttamista helpotti huomattavasti käytännön ratkaisu, jossa sähköinen asianhallintajärjestelmä pakottaa päätöksen valmistelijan ottamaan kantaa, millä tavoin ja kenen voimin vaikutusten arviointitieto kootaan.

Kaupunki on myös halunnut kannustaa osallistumaan. Vuonna 2017 myönnettiin ensimmäinen vuosittainen Osallistu ja vaikuta -palkinto.

Kun nyt aletaan valmistella vuoden 2022 – 2025 Osallistu ja vaikuta -ohjelmaa, takana on kuntavaalit, joissa oli alhaisin äänestysprosentti 70 vuoteen. Niukasti yli puolet (50,4%) imatralaisista valitsi valtuutetut edustamaan kaikkia äänioikeutettuja.

Edelleen haasteena saada kaupunkilainen osallistumaan. Kaupungin tulee löytää sellaiset osallistamisen keinot, jotka kaupunkilaiset kokevat mielekkäiksi. Uuden valtuustokauden osallisuustyö aloitetaan kyselyllä, jossa kaupunkilaiset saavat kertoa, miten he haluavat osallistua ja vaikuttaa kaupungin toimintaan.

1.1. *Kuntalain uudistaminen osallisuustyön taustalla*

Kuntalaisten osallisuudesta säädettiin vuoden 2015 kuntalaisissa seuraavasti:

”Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja;
- 2) selvittämällä asukkaiden ja kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
- 4) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun;
- 5) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
- 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.”

Lain voimaantulon aikaan osallistaminen ja kumppanuus oli nostettu Imatralla yhdeksi neljästä kaupungin strategian avaintavoitteesta.

1.2. Osallisuustyön organisointi

Imatran kaupunki perusti viranhaltijoista ja työntekijöistä koostuvan työryhmän valmistelemaan osallisuusohjelmaa. Ohjelmaa varten kaupunkilaisten keskuudessa tehtiin kysely osallistumiseen liittyvistä toiveista ja kysyttiin palautetta valmisteilla olevasta ohjelmasta vuonna 2015. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaksivuotisen, eli menossa olleen valtuustokauden loppuajan kestävän Osallistu ja vaikuta -ohjelman vuoden 2016 tammikuussa.

Osallistu ja vaikuta -toiminnan johtaminen ja koordinointi keskitettiin konsernipalveluihin. Käytännön työstä vastaamaan nimettiin kehittämis- ja työllisyyskoordinaattori, joka toimii yhteistyössä toimialojen ja Osallistu ja vaikuta -työryhmän kanssa. Vastuuhenkilön ja viestintäyksikön tuli vastata siitä, että osallistumisen kanavista on tiedotettu kaupungin verkkosivuilla riittävästi Osallistu ja vaikuta -ohjelman linjausten mukaisesti.

Osallisuuden toteutumisen ohjauksesta ja valvonnasta vastaa luottamushenkilöistä ja viranhaltijoista nimettävä Osallistu ja vaikuta -työryhmä. Päätettiin, että osallistu ja vaikuta -toiminnasta raportoidaan osavuosikatsauksissa.

Valtuusto myös päätti, että kaupunki laatii valtuustokausittain Osallistu ja vaikuta -ohjelman, jota päivitetään vähintään valtuustokausittain. Osallistu ja vaikuta -työryhmän tehtäväksi tuli seurata ohjelman toteutumista.

1.2.1. Osallistu ja vaikuta -työryhmä 2016 – 2017

- Niina Malm, puheenjohtaja
- Liisa Lajunen
- Mikko Airas
- Suvi Rautsiala
- Sirkku Sarlomo
- Heikki Laine, Sihteeri

1.3. Osallistu ja vaikuta ohjelma 2016 - 2017

Ohjelman sisältö koottiin käytössä olevista toimintamuodoista ja asukaskyselyjen pohjalta saaduista asukkaiden tarpeista ja toiveista. Valmistelussa tutustuttiin muiden kaupunkien osallistumisen ja vaikuttamisen malleihin.

Kaupungin ensimmäisessä Osallistu ja vaikuta -ohjelmassa haluttiin selventää hieman vaikeasti ymmärrettävää osallisuuden käsitettä. Ohjelma jakoi osallisuuden neljään osaan:

- 1) Edustuksellinen osallisuus, jossa kuntalaiset vaikuttavat vaalien, valtuuston ja muiden edustajiensa kautta.
- 2) Suora osallisuus, johon kuuluu muun muassa palautteet, aloitteet tai oikaisuvaatimukset.

- 3) Toimintaosallisuus, joka tarkoittaa esimerkiksi keskustelutilaisuuksiin tai kyselyihin osallistumista.
- 4) Tieto-osallisuus, eli oikea-aikaisen ja oleellisen tiedon saaminen kunnan toiminnasta.

1.3.1. Toiminnallista osallistumista

Ohjelma-aika oli digitaalisen osallisuuden murrosta ja kehittymistä. Imatran kaupunki oli juuri ottanut käyttöön erilaisia palautteen antamiseen soveltuvia viestinnän kanavia, kuten verkkokyselyt ja lukuisat sosiaalisen median tilit.

Kyselytyökalujen käytöstä innostuttiin ja niillä kysyttiin kymmeniä kertoja kaikkien kaupunkilaisten tai erilaisten kohderyhmien mielipiteitä. Opeteltavaa oli siinä, kuinka paljon kyselyn tulokselle kuuluu antaa painoarvoa päätöksenteossa ja, millainen lupaus mielipidekyselyn tuloksen mukaan toimimisesta kuuluu vastaajille antaa. Kyselyjen aiheet ovat vaihdelleet palveluverkon ja kulttuuritalon kehittämistä liikennevalojen sammuttamiseen ja nuorisotilan nimeen.

Vähitellen kyselyt ovat arkipäiväistyneet ja niitä on alettu toistaa säännöllisesti vertailtavan aineiston saamiseksi. Näin toimitaan esimerkiksi varhaiskasvatuksen laadun tai kaupungin työntekijöiden fiiliksen mittaamisessa.

Toimintaosallisuuteen kannustamiseksi Osallistu ja vaikuta -työryhmä perusti Osallistu ja vaikuta -palkinnon, johon haettiin ehdotuksia kaupunkilaisilta. Palkinto myönnettiin ensimmäisen kerran Imatra-päivänä vuonna 2017 ja on jaettu sen jälkeen joka vuosi.

1.3.2. Tieto-osallisuus otti harppauksia

Kaupungin aktiivisuus sosiaalisessa mediassa lisäsi odotuksia entistä kuuntelevammasta kaupungista ja teki kuntalaisten palautteesta julkisempaa.

Merkittävä tieto-osallisuutta parantanut uudistus tapahtui kesäkuussa 2017 uuden valtuuston aloittaessa, kun kaupunginvaltuutettujen sidonnaisuudet ja viranhaltijapäätökset tuli julkaista kaupungin verkkopalvelussa.

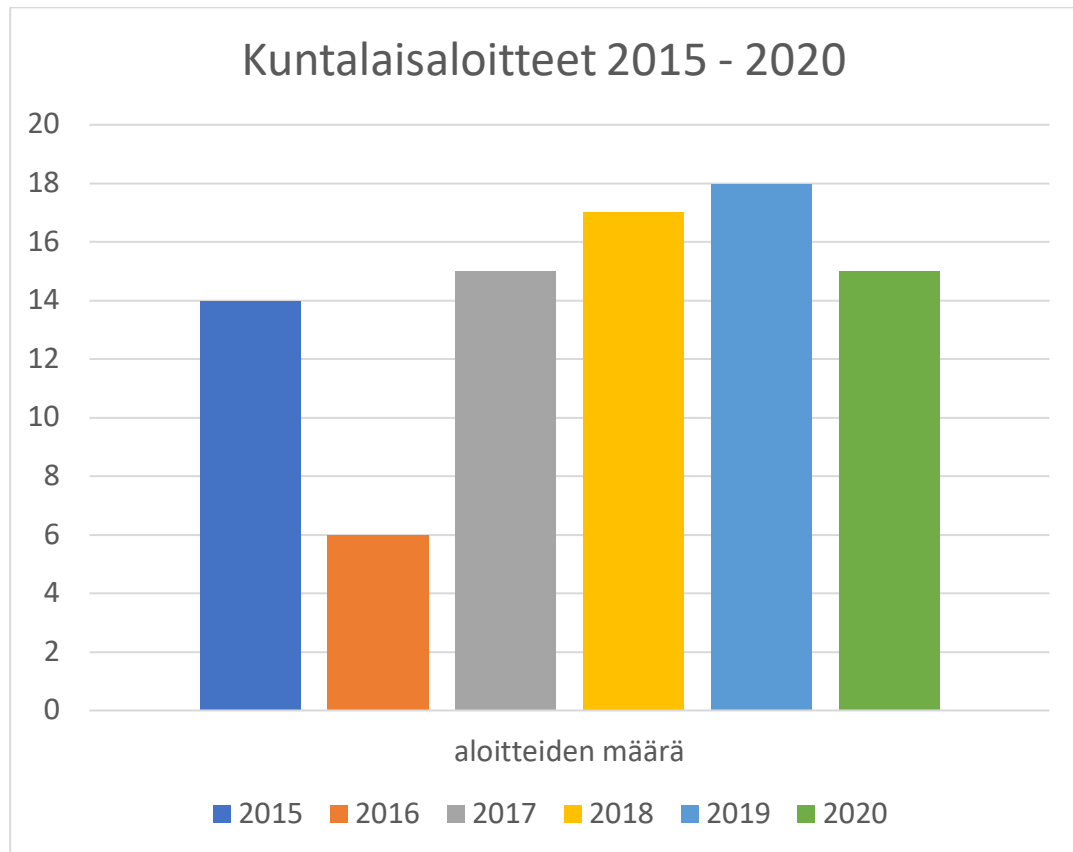
Luottamuselinten kokousasiakirjojen julkistamisella verkossa on Imatralla perinne jo kaupungin ensimmäisiltä verkkosivuilta vuodelta 1998. Sen sijaan vammais- ja vanhusneuvostojen sekä nuorisovaltuuston ja lasten parlamentin kokousten esityslistoja alettiin julkaista imatra.fi-verkkopalvelussa vuonna 2017. Tuolloin myös Osallistu ja vaikuta -työryhmän muistiot tulivat nettiin nähtäville.

Tieto-osallisuus parani huomattavasti myös silloin, kun kaupunginvaltuuston kokoukset alettiin välittää suorina verkkolähetyksinä vuoden 2016 alusta. Imatra oli verkkolähetyksien aloittajana kuntien ensirintamassa.

1.3.3. Suora osallisuus

Valtion tuottamat otakantaa.fi, kuntalaisaloite.fi ja kansalaisaloite.fi ovat tulleet monille kaupunkilaisille tutuiksi. Kuntalaisaloitteet siirtyivätkin kuntalaisaloite.fi:n käytön myötä vähitellen julkisiksi verkkoon ja aloitteille alettiin hakea tukea sosiaalisesta mediasta. Kuntalaisaloitteiden määrä Imatralla on hiljakseen kasvanut.

Vuosina 2015 – 2020 jätettiin kuntalaisaloitteita seuraavasti:



Kaupungille tulleiden palautteiden määrä on kasvanut yli tuhanteen palautteeseen vuosittain. Kuntalaiset ovat oppineet olemaan yhteydessä kaupunkiin vaikuttaakseen omien ja yhteisten asioiden hoitamiseen.

2. Vuodet 2017 - 2021

Vuonna 2017 aloittaneen kaupunginvaltuuston strategiassa osallisuus ei enää ollut avaintavoitteena. Toisaalta se oli edelleen yksi kaupungin kehittämisen painopisteistä ja läpäisi monia strategian tavoitteita. Se on myös mainittu monissa kohtaa kaupungin strategian toimeenpano-ohjelmassa, joten osallisuuden toteutumiseksi on asetettu tavoitteita ja niiden toteutumiseksi mittareita. Käytännön toimina kuluneen valtuustokauden osallistaminen on ollut kenties tehokkaampaa kuin sen ollessa vielä strategian avaintavoitteena.

Kaupungin johto näytti asiassa suuntaa järjestämällä vuosittaisia Imatra-areenoita, joissa kaupunkilaiset kysyvät johdolta kysymyksiä ja johtajat vastaavat. Koronapandemian myötä järjestettiin ensimmäistä kertaa kaupungin historiassa virtuaalinen keskustelutilaisuus asukkaiden kanssa talvella 2020.

Kaupunginjohtajat ovat puolestaan lanseeranneet koko henkilökunnalle suunnatut säännölliset videopuhelut. Organisaatiossa on myös harjoitettu käytäntöä, jossa palveluyksiköt ovat kutsuneet kaupungin johtoryhmän näkemään toimintansa arkea. Kaupungin viranhaltijajohto on myös järjestänyt yhteisiä meuhetkiä lasten ja nuorten kanssa.

2.1. Osallistu ja vaikuta -työryhmä 2017 – 2021

Mikko Airas, Puheenjohtaja

Ilkka Nokelainen varapuheenjohtaja

Antero Lattu

Toni Koppanen

Sirkku Sarlomo

Heikki Laine, sihteeri

2.2. Osallistu ja vaikuta -ohjelma 2018 - 2021

Vuoden 2018 tammikuussa valtuuston hyväksyi Imatran toisen Osallistu ja vaikuta -ohjelman vuosille 2018 – 2021.

Uusi osallistu ja vaikuta -työryhmä halusi sitoa osallisuustoimet arkeen ja julistusten sijaan toteuttaa osallisuutta konkreettisina arjen tekoina.

Osallistu ja vaikuta -työryhmän merkittävin panos, Osallistu ja vaikuta -ohjelma, rakennettiin kaupungin vastuualueiden kanssa siten, että toimet olisivat mahdollisimman konkreettisia ja mitattavissa. Ryhmässä tunnistettiin, että osallisuustyö on enemmänkin kaupungin tapa toimia kuin erillisiä osallisuuteen liittyviä tapahtumia. Tosin niitäkin on tehty ja osallisuutta on edistetty myös tuomalla asiaa erikseen esille.

Osallistu ja vaikuta- työryhmän rooli oli ohjata ja valvoa ohjelman toteutusta. Ohjelman toteutumisesta raportoititiin työryhmälle sen kokoontumisissa, joita on ollut keskimäärin viisi kertaa vuodessa. Työryhmän puheenjohtaja on puolestaan välittänyt ryhmän terveiset säännöllisesti kaupunginhallitukselle.

Toimikautensa loppupuolella työryhmä suunnitteli kuntalaistapaamisia eri puolille Imatraa. Se ehti ennen koronapandemian puhkeamista pitää asukastilaisuudet Rautionkylän asukastilassa sekä Vuoksenniskan työväentalolla. Seuraavat alueelliset asukastilaisuudet peruttiin koronan vuoksi.

Osallistu ja vaikuta -työryhmä seurasi tarkkaan nuorisovaltuuston toiminnan kehittymistä ja halusi tukea sitä. Suunnitellut työryhmän ja nuorisovaltuuston tapaamiset kuitenkin peruuntuivat koronapandemian vuoksi.

2.3. Osallistu ja vaikuta -ohjelmaan 2018 - 2021 kirjattujen toimenpiteiden arviointi

Asukkaat ovat useilla tavoilla osallisina kaikessa kaupungin tekemisessä. Osallistu ja vaikuta -ohjelmassa kaiken kattavuuden haasteeseen vastattiin siten, että ohjelmaan valittiin vain sellaisia toimia, joissa osallisuutta oli tarkoitus erityisesti parantaa valtuustokauden aikana.

Ohjelma rakennettiin siten, että kunkin toimenpiteen perään kuvattiin, kuinka sen onnistumista arvioidaan. Etukäteen valituilla arviointiperusteilla osallisuus parani valtuustokauden aikana lähes kaikissa kehittämiskohteissa, mutta ei aina. Joissain

tapauksissa valittua mittaria ei käytetty ja toisinaan suunniteltu osallisuustoimenpide oli vaihtunut toisenlaiseksi.

2.3.1. Sähköiset osallisuutta parantavat sovellukset ja eSport-yhteistyö.

Osallisuutta lisäävien sovellusten kehittäminen on onnistunut vaihtelevasti. Kouluruoan arviointiin ja siitä äänestämiseen oppilaille suunniteltua sovellusta ollaan juuri ottamassa käyttöön. Kunnianhimoisemman kaupunkilaisten vapaaehtoistyötä edistävän sovelluksen työstäminen on toistaiseksi keskeytetty. E-urheilun tukemisen avulla kaupunki on sen sijaan pystynyt tarjoamaan imatralaisnuorille mielekästä tekemistä ja kerho vastasi tarpeeseen.

2.3.2. Kaavoitus

Osallistu ja vaikuta -ohjelman mukaan osallisuutta oli tavoitteena kehittää yleiskaavan laatimisen yhteydessä. Suurinta edistystä tapahtui kuitenkin asemakaavojen laatimisen yhteydessä. Imatra lanseerasi kaavakävelyt, joissa kaavoittaja ja osalliset kulkevat kaavoitettavalla tai muulla asukkaiden valitsemalla alueella ja keskustelevat alueen kaavoituksesta.

Vuonna 2018 kaavakävelyjä tehtiin neljästi, Niskalammella, Paajalassa, Itä-Siitolassa ja Imatrankoskella. Kaavakävelyt tekivät paluun korona-ajan hellitettyä kesäkuussa 2021 Imatrankosken sisääntuloalueen ja Vuoksenniskan keskustan asemakaavojen uudistamisen yhteydessä. Kävelyillä on ollut vaikutus kaupungin päätöksiin. Erityisesti huomiota herätti Paajalan kävely, joka oli tärkeässä roolissa, kun kaupunki luopui suunnitelmasta kaavoittaa lisää asuintontteja Paajalan metsään.

Ohjelmakauden aikana on työstetty yleiskaavaa, jonka osallistamista on tehty lain vaatimalla tavalla, mutta jalkautumista yleisön pariin ei koronan vuoksi ole ollut. Asemakaavoista on järjestetty virtuaalisia kuulemisia, mutta yleiskaavasta ei. Tätä loppuarviointia tehtäessä kaava on tulossa luonnosvaiheeseen ja osallistamista päästään tekemään aiempaa paremmin.

2.3.3. Katusuunnittelu

Aluesaneerauksien yhteydessä alueen asukkaita on lähestytty kirjeitse ja on pidetty asukastilaisuus Meltolan aluesaneeraukseen liittyen.

2.3.4. Kestävän liikkumisen kehittäminen

Joukkoliikenteen kehittämiseksi koottu pilottiryhmä testasi aktiivisesti lippujärjestelmää ja antoi palautetta. Palautteen antamiseen on kannustettu myös muuta yleisöä ja sitä on tullut runsaasti. Yleisötilaisuuksien puuttumisesta huolimatta joukkoliikenteen asiakkaat on saatu hyvin sitoutettua lippujärjestelmän uudistamiseen. Suurin osa siirtyi uusiin iLippuihin hyvissä ajoin ennen vanhan lippujärjestelmän lopettamista, suurilta osin lippukampanjan ansiosta.

2.3.5. Kiinteistö- ja aluekunnossapidon asiakaspalautejärjestelmä

Järjestelmä on kehittynyt karttapalvelun osalta. Uudistunut käyttöliittymä helpottaa palautteen antamista ja käsittelyä. Se on lisännyt karttapalveluun tulleen palautteen määrää. Koko palautejärjestelmä koostuu yhä hieman päällekkäisistä kanavista ja palautteiden hallinta on haasteellista. Osallistu ja vaikuta -työryhmä kehotti panostamaan järjestelmän kehittämiseen jatkossa.

2.3.6. Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa kysytään sekä vanhempien että lasten osallisuuden kokemuksesta laatukselyn yhteydessä. Kyselyjä on toteutettu vuosina 2017, 2019 ja 2021. Vuonna 2019 osallisuuden tunne parani edelliseen kyselyyn nähden, mutta laski vuonna 2021. Vuonna 2021 osallisuudesta ei kyselyssä enää kysytty niin monipuolisesti kuin edellisessä laatukselyssä.

2.3.7. Lapset ja nuoret

Nuorisovaltuuston toiminta palasi valtuustokaudella säännölliseksi ja toimivaksi. Osittain se tapahtui myös 2017 voimaan tulleen kuntalain nuorisovaltuuston toimintaa koskevien velvoitteiden ansiosta. Nuvalasille ryhdyttiin maksamaan kokouspalkkioita.

Vuonna 2020 nuorisovaltuusto palautti toimikautensa kaksivuotiseksi, jotta nuoret ehtivät oppia kohtuullisen haastavaa kannanottamista kunnallisiin päätöksiin, joihin valtuustolta pyydetään lausuntoja lähes jokaisessa kuukausittaisessa kokouksessa.

Lasten parlamentti toimi valtuustokaudella säännöllisesti ja otti kantaa asioihin jäsenten iän huomioivalla tavalla.

2.3.8. Palveluverkon uudistaminen

Ohjelmakaudelle osui kaupungin historian merkittävin palveluiden muutos, kolmeen koulukeskukseen siirtyminen ja varhaiskasvatuksen palveluverkon uudistaminen. Myös kirjastopalveluja uudistettiin siirtymällä omatoimikirjasto -palveluihin.

Koulukeskusten rakentamiseen liittyvää osallisuuden kokemusta mitattiin kyselyillä. Vuoksenniskan koulun rakentamisprojektin osallisuuden arviointi toteutettiin rakentamista seuranneena syksynä, kun koulu oli jo käytössä. Kokemuksia kysyttiin oppilailta, huoltajilta ja henkilökunnalta. Kosken koulukeskuksen rakentamiskokemuksista kysyttiin koulun henkilökunnalta ja huoltajilta keväällä 2021, kun koulua vielä viimeisteltiin. Mansikkalan koulukeskuksen kyselyä on lykätty syksyyn 2021.

Kouluverkon muutokseen liittyen kaupunkilaisilta kysyttiin mielipiteitä kyselyillä ja päätöksiin liittyen pyydettiin lausunnot osallisilta. Silti 73 prosenttia Vuoksenniskan ja 83 prosenttia Kosken koulun kyselyyn vastanneista huoltajista vastasi kysymykseen: ”Tarjottiinko sinulle mahdollisuutta tulla kuulluksi Kosken koulun rakentamishankkeeseen liittyen? – Ei tarjottu.”.

Osan vanhemmista kaupunki oli kuitenkin tavoittanut ja he kertoivat voineensa vaikuttaa rakennuksen suunnitteluun sekä tilojen käyttöön ja Koskella myös teknologiaan.

Henkilökunnan osallistaminen oli kyselyn mukaan onnistunut paremmin. Koskella jopa 92 prosenttia vastaajista kertoi, että heille oli tarjottu mahdollisuus tulla kuulluiksi. Vuoksenniskalla samalla tavalla koki 85 prosenttia henkilökunnasta.

Vuoksenniskalla kysyttiin myös oppilaiden kokemasta osallisuudesta. Kyselyyn vastanneista 22 prosenttia koki, että heille oli tarjottu mahdollisuutta tulla kuulluksi koulun rakentamiseen liittyen.

Tuloksista voi vetää johtopäätöksen, että tieto palautteen antamisen mahdollisuudesta ei tavoita kaikkia. On kaikkien etu, että mahdollisimman moni osallinen on vähintäänkin tietoinen omasta vaikutusmahdollisuudestaan. Vaikutusmahdollisuuksien esille tuomiseen tulee jatkossa kiinnittää enemmän huomiota.

2.3.9. Kirjastot, museot ja Virta-opisto

Kirjastossa sekä museoissa osallisuutta seurattiin palvelujen käyttäjä- ja kävijämäärillä, järjestettyjen näyttelyiden ja tapahtumien määrällä sekä niiden yleisömäärällä. Kirjasto kerää tiedon yksittäisten kuntalaisten sekä järjestöjen tuottamista näyttelyistä ja yleisötapahtumista ja tilastoi kaikki annetut digiopastukset sekä tietopalvelutapahtumat otantojen perusteella. Saatuun palautteeseen vastataan ja kirjalliset palautteet käsitellään henkilöstöpalaverissa. Asiakkaiden tekemiä hankintatoiveita toteutetaan hankkimalla aineisto kokoelmiin tai kaukolainaksi.

Kuluneella valtuustokaudella kirjaston järjestämien tapahtumien määrä laski, koska päätettiin keskittyä tapahtumien järjestämisen sijasta tilojen tarjoamiseen ulkopuolisille tapahtumajärjestäjille. Muutoksesta huolimatta kuntalaisille tarjottujen tapahtumien määrä on säilynyt ennallaan ja säästänyt työaikaa kirjastoilla varsinaiseen kirjastotyöhön. Digiopastusten määrä sen sijaan kasvoi, kun Virta-opiston tietotekniikkaopettajan työpanosta kohdennettiin viikoittain pidettyihin digiopastuksiin kirjastolla.

Kävijämäärissä mitattuna Vuoksenniskan uuden kirjaston käyttöönottoaminen ja omatoimisuus ovat osoittautuneet erittäin hyväksi palvelun paranemiseksi.

Koronarajoitusten, henkilökunnan vähenemisen ja pääkirjaston muutostöiden takia tapahtumia ja näyttelyitä peruttiin ja aukiolotuntien määrä tippui pääkirjastossa. Vuonna 2019 kirjastot olivat auki yhteensä 12 073 tuntia, vuonna 2020 vain 9 489 tuntia. Vaikutus aukioloaikaan oli siten 2584 tunnin vähenemä.

Museoiden, taide- kaupungin- ja teollisuustyöväen asuntomuseon kävijäluvut ovat kunakin vuotena valtuustokaudella olleet samaa suuruusluokkaa. Vuonna 2020 koronarajoitukset vähensivät kävijöiden määrää, esim. taidemuseossa koronan vaikutus oli noin 50 %.

Museoissa oli vuonna 2019 noin 32 000 kävijää ja vuonna 2020 noin 24 000 kävijää.

Virta-opistossa osallisuuden toteutumista seurataan opiskelijoiden kurssiarviointien perusteella. Uusista kursseista kerätään aina kurssipalautteita, joiden perusteella mietitään kurssin jatkoa sekä mahdollisia parannusehdotuksia.

Vuonna 2020 palautteissa korostuivat koronan vaikutukset etäopetuksineen sekä tilojen pieneminen. Myös kurssien peruuntumisia ja keskeyttämisiä on koronasta johtuen ollut paljon. Sanallista palautetta opistolle saatiin viime vuonan ehkä enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Palautteen perusteella etäopetusta pidetään tyhjää parempana, mutta varsinkin tekniset ongelmat, lähinnä opiskelijoiden päässä, ja sosiaalisen kontaktin puute laskevat tyytyväisyyttä. Etäopetus on myös pudottanut osan opiskelijoista kesken kurssien kokonaan pois joko puuttuvien laitteiden tai muiden etäosallistumiseen vaikuttavien syiden takia. Kaikkiin aineisiin ei etäopetus muutenkaan sovi kovin hyvin tarvittavien välineiden ja laitteiden takia. Suurin huolenaihe opiskelijoille ovat tilat. Varsinkin kuvataiteen tilat Taiteiden talossa ovat todella ahtaat. Koulukeskusten käyttäminen taideaineisiin on rajallista puuttuvien varastotilojen takia. Jaettavat liikuntasalit koetaan myös ongelmallisiksi melun takia.

Kurssien numeromittareiden keskiarvot näyttävä kuitenkin, että kurssijärjestelyissä opisto on onnistunut kohtuullisesti (77 % täysin tyytyväisiä) ja oppimistavoitteet myös pitkälti saavutettiin (83 % oppimistavoitteet saavutettu).

2.3.10. Kulttuuritalo Virta

Imatra Base Camp järjesti valtuustokaudella järjestöillan tapahtumantuottajien iltana. Illan aiheina olivat tapahtumakalenteri ja poliisin ohjeet tapahtumien järjestäjille. Tilaisuuteen osallistui noin 20 tuottajaa ja ilmapiiri oli toiveikas. Järjestöillassa pohdittiin myös yhteistyön mahdollisuuksia ja kirjattiin ylös tuottajien toiveita. Syksyllä 2019 kerättiin myös Facebookissa kuntalaisten toiveita siitä, minkälaista toimintaa he Virtaan toivoisivat. Kulttuuritalo Virran kokoontumistilat asukkaille ja järjestöille ovat osin uudistuneet. Tilat palvelevat oikein toimiessaan aktiivista osallisuutta kokevaa kansalaisuutta. Yhteistyö järjestöjen kanssa tapahtuu pääosin tilojen vuokrauksen sekä tapahtumatukien kautta. Tapahtumatuilla tarjotaan rahallista tukea, neuvontaa, tila- ja kalustovuokrausta sekä kehitystoimenpiteitä. Tapahtumatuki kohdentuu enimmäkseen suurimmille toimijoille, tai niille jotka pärjäävät hyvin muutenkin. Kulttuuripuolella konkreettiset vuosittaiset toimenpiteet ovat kulttuurin toiminta- ja kohdeavustukset imatralaisille rekisteröidyille taide- ja kulttuuriyhdistyksille.

2.3.11. Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut on osallistanut eri ikäisiä asukkaita monipuolisesti ja tehnyt laajasti yhteistyötä liikunta- ja muiden järjestöjen sekä opetuksen ja kasvatuksen kanssa. Yhteistyömuotoja ovat olleet urheiluseurojen ja liikuntapalvelujen seurafoorumit vähintään kaksi kertaa vuodessa, liikuntaraati kerran vuodessa ikääntyneiden asioiden kuulemisessa, yhdistysinfot järjestöille ja järjestöissä vierailut, yhteistyöryhmä ikääntyneiden liikuntaan ja toimintakykyyn vaikuttavien toimintojen suunnittelussa ja kehittämisessä. Liikuntapalvelut on järjestänyt yhteistyössä järjestöjen, Eksoten, Sampon ja Kipinä ry:n kanssa myös monenlaisia tapahtumia, kuten esimerkiksi liikuntafestarit ja Liiku kanssamme tapahtumat, Rollarallit ja Vie vanhus ulos -tapahtumat sekä mm. jalkapalloturnaus ja luontoretket maahanmuuttajataustaisille asukkaille.

Vertaisohjaajien tapaamisia järjestettiin 3-4 kertaa vuodessa. Tapaamisten tarkoitus on tukea vertaisohjaajia koulutuksen, mentoroinnin sekä tarvittavien välineiden ja ohjeiden hankinnassa ja asioissa, jotka koskevat iäkkäiden vertaisohjattuja kuntosaliryhmiä.

Koronavuosi 2020 lisäsi digitaitojen ja välineiden käyttöä runsaasti. Liikuntapalveluiden virtuaalitarjonta lisääntyi runsaasti eri kohderyhmät huomioiden. Vuoden aikana liikuntapalvelut toteuttivat koronarajoitusten aikana myös parveke- ja puistojumppaa.

Lapsille on järjestetty monipuolista liikuntaa, kuten lasten matalan kynnyksen liikuntaryhmät ulkokerhoina, liikuntamaat lapsille ja perheille uimahallilla ja urheilutalolla yhteistyössä seurojen kanssa. Lisäksi Liikuntapalvelut on ollut mukana toteuttamassa useita liikunnallisia perhetapahtumia, kuten ”Ovatko nallet jo talviunilla?” ja ”Möllön tulevaisuuspolku”.

Liikuntapalvelut on tehnyt myös erilaisia asukaskyselyjä, kuten liikkumisohjelmaan liittyvät kyselyt kuntalaisille sekä liikuntapalveluiden kysely urheilutalon ja uimahallin käyttäjille. Asukkaat ovat päässeet osallistumaan myös liikuntapaikkojen kehittämiseen. Seuroilta on kysytty lausunto sekä tarpeita urheilutalon ja uimahallin uudisrakennuksessa. Urheilutalon ja uimahallin uudisrakennuksesta on tehty laaja asukasvaikutusten arviointi, järjestetty kaksi yleisötilaisuutta, kuultu nuorisovaltuustoa ja lasten parlamenttia sekä vanhusneuvostoa ja vammaisneuvostoa. Tieto-osallisuus on edistynyt huomattavasti laajan yhteiskunnallisen keskustelun kautta.

2.3.12. Nuorisopalvelut

Etelä- Karjalan Nuorisotoimien kehittämistoiminta –hankkeessa Oikeesti oikeella asialla 1.10.2018 – 30.9.2020 kehitettiin mittareita nuorisotyön laadun ja vaikuttavuuden sekä nuorten osallisuuden mittaamiseksi. Hankkeesta saatiin tutkimustietoa Imatran ja Etelä-Karjalan maakunnan nuorisotyön vaikutuksesta nuorten osallisuuteen. Hankkeessa kehitettiin ja työstetään edelleen laadullisia mittareita. Jatkossa nuorisotyön arviointia testataan seuraavin menetelmin:

1. Määrälliset mittarit (kävijämäärät, toimintatunnit, nuorten järjestämän toiminnan prosenttiosuus).
2. Nuorisotyöntekijöiden itsearviointit alueellisen nuorisotyön arviointikriteerien pohjalta.
3. Eri kohderyhmille toteutettavat kyselyt (nuoret, huoltajat, päättäjät, kuntalaiset, yhteistyökumppanit).
4. Toiminnassa mukana oleville tehtävä laadullinen kysely vuonna 2019. Kyselyyn vastaajina olivat kuntien nuoret, huoltajat, päättäjät, sidosryhmät sekä kuntalaiset. Kysely toteutetaan koko maakunnan alueella vuosittain maaliskuussa.

Syksyllä 2020 tehtiin toiminnassa mukana oleville kysely, jossa vastaajina olivat tiloilla käyvät nuoret.

2.3.13. Vaikutusten arviointi päätöksenteossa

Vaikutusten arvioinnin toimintamallissa ennakkovaikutusten arviointi ja asukasosallistuminen tehdään, kun päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä ja päätöksellä tulee olemaan välittömiä ja/tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, terveyteen, elinoloihin, ympäristöön ja ilmastoon, elinkeinoelämään, johonkin ihmisryhmään tai kaupungin alueeseen ja palvelujärjestelmään.

Päätettäväksi vietävän asian valmistelussa arvioidaan erilaisia vaikutuksia yhtäaikaaisesti seuraavista näkökulmista: kaupungin strategia, asukkaat (erikseen lapsivaikutusten arviointi), elinkeinoelämä ja yritykset, ilmasto ja ympäristö, kaupungin organisaatio, henkilöstö sekä kaupungin talous. Tiedon keruu vaikutusten arvioinniksi tehdään harkinnan mukaan joko suppeana tai laajana. Esimerkiksi yritysvaikutuksista harkitaan onko vaikutukset lieviä vai, onko päätettävällä asialla merkittäviä vaikutuksia useille yrityksille.

Vaikutusten arviointia osana asioiden valmistelua on tällä valtuustokaudella juurrutettu aikaisempaa syvemmin osaksi valmistelua. Vaikutusten arviointiin otettiin erillisinä arviointikohteina laajemmin mukaan lapsivaikutusten ja ilmastovaikutusten arvioinnit. Vaikutusten arvioinnin toteutus on vastuutettu asian päävalmistelijalle. Tiedon keruu arvioinnin tekoa varten tehdään monipuolisesti ja usein ryhmätyönä. Tehdyt arvioinnit sisällytetään valmisteluasiakirjoihin. Asianhallintajärjestelmässä asian valmisteluvaiheessa järjestelmä pakottaa päävalmistelijan ottamaan kantaa vaikutusten arvioinnin tekemiseen; tehdäänkö vaikutustenarviointi ja, jos tehdään, tehdäänkö suppeana vai laajana ja, ketkä osallistuvat tiedon tuottamiseen. Vaikutusten arvioinnin ohjeistus päivitettiin ja valmistelijoille järjestettiin koulutusta vaikutusten arvioinnin toimintatavasta.

Lapsi- ja perhepalveluiden (Etelä-Karjalan Lape-hanke) kehittämishankkeessa järjestettiin syksyllä 2019 koulutusta lapsivaikutusten arviointiin. Vaikutusten arviointeja tehtiin mm. laaja vaikutusten arviointi uimahalli-urheilutalo uudisrakennuksen sijaintipaikasta, kuntalaisten mielipiteitä kysyttiin keskeisissä palvelujen muutoksia koskeneissa valmisteluissa, kuten esim. koulukeskusten rakentamisen eri vaiheet, mm. Vuoksenniskan koulukeskuksen asiakastytyväisyyskysely ja Mansikkalan koulukeskuksen (perusopetus, lukio) käyttöönoton käyttäjä- ja asiakaskysely. Lapsia ja nuoria kuultiin 14 kokonaisuudessa liittyen kaava-valmisteluihin, koulukeskusten kehittämiskokonaisuuksiin, välipalatarjoiluun sekä opetussuunnitelmien kokonaisuuksiin. Vuoden 2020-2021 vaihteessa päivitettiin ilmasto- ja ympäristövaikutusten arviointi valmistelijoiden ohjeistukseen.

Vanhusneuvostoa kuultiin mm. kaavamuutoksissa, Etelä-Karjalan Ikäpoliittisen ohjelman 2014-2020 tavoitteiden toteutumisessa, Etelä-Karjalan suunnitelmasta ikääntyneen väestön tukemiseksi 2021-2025 ja uimahallin ja urheilutalon peruskorjauksen/uudisrakentamisen ennakkovaikutusten arvioinnissa. Vammaisneuvosto antoi lausunnot kaavamuutoksiin ja osallistui uimahallin ja urheilutalon uudisrakentamisen ennakkovaikutusten arviointiin. Lisäksi vammaisneuvosto osallistui Etelä-Karjalan vammaispoliittisen ohjelman valmisteluun.

2.4. Muita osallisuustoimenpiteitä valtuustokaudella 2017 - 2021

2.4.1. Väliaikaisrahoitus yhdistyksille

Osallistu ja vaikuta –työryhmän esityksestä kaupunginhallitus hyväksyi yhdistyksille yleishyödyllisten hankkeiden toteuttamiseen myönnettävän rahoituksen periaatteet vuonna 2021. Väliaikaisen rahoituksen tarkoituksena on helpottaa imatralaisten yhdistysten hankkeiden ulkopuolisen rahoituksen hakemista ja näin edistää asukkaiden omatoimisuutta. Erilaisten kehityshankkeiden tuki maksetaan hankkeen toteuttajalle lähes aina vasta kun hankkeen kulut on jo pitänyt maksaa. Monilla yhdistyksillä on vähän varoja, mikä on saattanut estää hakemasta hankerahaa.

Lainaa voidaan myöntää Imatralla toteutettavan ja kaupungin strategian toteuttamista edistävän hankkeen väliaikaiseen rahoittamiseen (hyvinvointi, elinvoima). Lainaa myönnetään yhdistykselle, joka on saanut hankkeeseen avustusta EU:n tai kansallisesta rahoitusohjelmasta. Lainan tarkoitus on turvata yhdistyksen maksuvalmius tukiosuuksien maksujen välillä. Lainaa voidaan myöntää rekisteröidyille yhdistyksille ja yleishyödyllisille yhteisöille, joiden kotipaikka on Imatra.

2.4.2. Kirjastoista kansanvallan areenoita -hanke

Imatran kaupunginkirjasto toteutti vuosien 2020–2021 aikana Kuntavaaliareena – seniorien ääni kuuluviin -hankkeen, jota rahoitti Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra. Kokeilun kohderyhmään kuuluivat yli 65-vuotiaat imatralaiset. Tavoitteena oli parantaa seniorien vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa. Kuntavaaliareena oli vahvasti sidoksissa kuntavaaleihin 2021.

Kokeilu oli osa Sitran käynnistämää Kirjastoista kansanvallan foorumeita -hankekokonaisuutta, joka pyrkii laajentamaan kirjastojen tekemää demokratiatyötä.

Kuntavaaliareenan ytimenä olivat kolme vaalipaneelia, joihin kutsuttiin vuoden 2021 imatralaisia kuntavaaliehtokkaita. Heille esitettiin kysymyksiä, jotka kerättiin etukäteen imatralaissenioreilta. Hanke mukaili aiemmin toteutettua Imatra Arenaa, jossa kerättiin kuntalaisilta kysymyksiä esitettäväksi kaupungin päättäjille ja viranhaltijoille. Alkuperäinen tarkoitus oli pitää paneelikeskustelut suurina yleisötilaisuuksina kahvitarjoiluineen sekä panelistien ja yleisön välisine vuoropuheluineen, mutta koronapandemian hoitoon liittyvien kokoontumisrajoitusten vuoksi tilaisuudet oli siirrettävä kokonaan verkkoon. Tilaisuuksien striimaus kuului myös alkuperäissuunnitelmaan, mutta nyt siitä tuli yleisölle ainoa osallistumiskanava. Kirjastossa valmistauduttiin tarjoamaan opastusta etäosallistumiseen, ja ikäihmisten digitaalisten taitojen parantaminen kirjattiin yhdeksi kokeilun tavoitteista.

2.4.3. Nuorille suunnattu 70 000 euron määräraha

Kaupunginvaltuusto päätti suunnata nuorille 70 000 euron lisämäärärahan vuodelle 2021. Summa ohjattiin nuorille tehdyn kyselyn pohjalta hyvin monipuolisesti muun muassa seuraaviin kohteisiin:

- matalan kynnyksen liikuntakerhoja iltaisin koulukeskuksille

- höntsäliikuntaa ja lajikokeiluja loma-aikoina
- katutaide-, taide-, ja esitystaiteen työpajoja
- pelikerho
- toimintaa mopojen parissa

Lisämäärärahalla mahdollistettiin myös nuorten palkkaaminen mikrotyöhön erilaisiin avustaviin työtehtäviin, kuten apuohjaajiksi kerhoihin ja tapahtumiin.

Osallistu ja vaikuta -työryhmä näkee, että määrärahan kohdentaminen toteutti hyvin osallistavan budjetoinnin periaatteita. Siinä nuoret pääsivät itse määrittelemään, mihin tarkoituksiin raha käytetään. Osallistu ja vaikuta -työryhmä toivoo, että samanlainen toimintamalli jatkuu tulevina valtuustokausina.

3. Osallistu ja vaikuta -palkinto

Osallistu ja vaikuta – työryhmä perusti vuonna 2017 Osallistu- ja vaikuta –palkinnon. Palkinnon tarkoitus on huomioida ja kannustaa asukkaita, jotka ovat valmiita tekemään työtä yhteisen hyvän eteen. Osallistu ja vaikuta -palkinnolla palkitaan vuosittain toimelias, aikaansaava, asukkaiden hyvinvointia ja elinvoimaa parantanut henkilö, asukasyhdistys tai vastaava yhteisö.

Palkintoehdokkaita kysytään etukäteen kaupunkilaisilta. Osallistu ja vaikuta -työryhmä tekee esityksen palkittavista kaupunginhallitukselle, joka antaa lopullisen sinetin valinnoille. Työryhmä on useimmiten päättänyt jakamaan palkinnot sekä henkilölle että yhteisölle.

3.1. Palkitut

2020

Pekka Sarkanen, henkilöpalkinto

Harjulan talli, yhteisöpalkinto

2019

Jaakko Hasu, henkilöpalkinto

Raution kaupunginosayhdistys ja Niskan vuoksi -yhdistys, yhteisöpalkinto

2018

Sanna Ilonen, henkilöpalkinto

Sienimäen Kaukalo ry, yhteisöpalkinto

2017

Ritva Kuuva henkilöpalkinto